

כתבו בכתב היד שלכם את מה שאני מספר לכם כאן.

נתחיל את המסע בִּשְׁלֵב ראשון בהתמלאות בכתב רש"י. מוכנים?!

נתחיל את המסע בשלב ראשון בהתמצאות בכתב רש"י. מוכנים?!

אולי זה נשמע מוזר, אבל סבא שלנו, רש"י, לא כתב בכתב רש"י.

אולי זה נשמע מוזר, אבל סבא שלנו, רש"י, לא כתב בכתב רש"י.

הכתב הזה מופיע בחומשים ככדי להבדיל בין הפסוקים לבין הפירושים.

הכתב הזה מופיע בחומשים בכדי להבדיל בין הפסוקים לבין הפירושים.

הפסוקים כתובים באותיות מרובעות והפירוש בכתב אחר, שנקרא כתב רש"י.

הפסוקים כתובים באותיות מרובעות והפירוש בכתב אחר, שנקרא כתב רש"י.

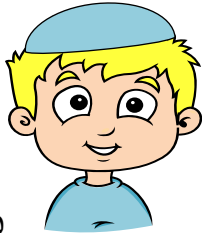
וכעת כתבו ליד כל אות את האות בכתב ידכם:

וכעת כתבו ליד כל אות את האות בכתב ידכם:

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י
א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י

אם הסתדרתם עד לכאן, אפשר להתקדם במסע שלנו.

אם הסתדרתם עד לכאן, אפשר להתקדם במסע שלנו.

מצאתם? נהדר!
בואו נמשיך!

מהו דיבור המתחיל (ד"ה)?
המילים מהפסוק שמביא הפרשן ומיד לאחריהן כותב את פירושו הקשור למילים אלה.

משימה א: הדגישו בתוך הפירוש לפסוק ה' את הדיבורים המתחילים

אונקלוס
און מועדי: ג שמא ימין תהגבר עבדיא והיומא שביצאה שבת שקמא מערב קדיש קל עבדיא לא מעברין שקמא היא גרם ?? בכל מוטמניכון: ד אליו מוקריא דין מערבי קדיש ד הקורין מתהון ה קרימא הקמא בארבעת עשרא ליתמא בין שמישיא פקתא גרם ?? והכתמשת עשרא יומא ליתמא גרין טמא דפטריא גרם ?? שקמא יומין פטריא פקתא: ז ביומא קרמא קערע קדיש קני לכוון כל עבדיא פלמן לא מעברין: ה והקרבון קרבנא גרם ??

בני הבורים השלם
זו בקרא קדיש. כונסמא פשתה.

רשי
(ג) ששת ימים. מה ענין שנת אלף הודש: (ה) בני הערבים. משש שעות מועדות. ללמדך, שכל המסלל את המועדות: ולמעלה: **פסח** ליה. הקרבן קרבן מעלן עליו כאלו תלל את השכמות, וכל ששמו: פסח: (ז) והקרבתם אשה הקמים את המועדות, מעלן עליו כאלו וגו'. הם המוספין האמורים בפרשת פסח, קיים את השכמות: (ז) אלה בועדי די. ולמה נאמרו כאלן. למר לך שאין המוספין למטה מדבר קטגור ענה, ולכן מדבר קדוש מעכין זה את זה: והקרבתם אשה

עיקר שפתי הכספים
ז שאו החיל והסס לטוב, וקרא בין הערבים: ד ולא קאי על היום טוב תקרא פסח:

תולדות אהרן
[?] ויהי על שון קל. יחלל את כ"ז א מדי ג. [?] ויהי על: כה מ. יחלל את כ"ז א. ריה על ג פ ריה ג פ ריה ג פ ריה ג

משימה ג: כעת, פתחו את חומש ויקרא בפרק י"ט החל מפסוק א'.

- א. הסתכלו בפירוש רש"י: מה הפסוק הראשון עליו רש"י כותב פירוש? **ב'**
- ב. מהם הדיבורים המתחילים עליהם הוא כותב את פירושו בפסוק ד'?

- אל תפנו אל האילים
- אילים
- ואלוהי מסכה
- לא תעשו לכם

משימה א:

לפניכם צילום מפרק כ"ג בחומש ויקרא.

עיינו בפסוק ל"ו ובפירוש רש"י לפסוק ל"ו.

קחו שלושה מדגשים בצבעים שונים.

לכל אחד מהדיבורים המתחילים בפירוש רש"י:

הדגישו בצבע זהה את המילים בפסוק

ל"ו ואת הדיבור המתחיל בפירוש רש"י לאותן מילים.

כמו בדוגמא לפסוק ל"ה.

שבעת ימים לידוד: (לה) ביום הראשון מקרא קדש כל מלאכת עבודה לא תעשו: (לה) שבעת ימים תקריבו אשה לידוד ביום השמיני מקרא קדש יהיה לכם והקרבתם אשה לידוד עצרת הוא כל מלאכת עבודה לא תעשו: (לה) אלה מועדי ידוד אשר תקראו אתם מקראי קדש להקריב אשה לידוד עלה ומנחה זבה ונסכים

רש"י
אלה אבות: (לה) כל מלאכה וגו'. לעטר עליו בלחין הכנה, או להחיד על מלאכה לילה ו מלאכת יום: (לה) ימקרא קדש. (מזכיר) קדשו ו נסבות נקיה ומחפלה, ובאלר ימים טובים, מחפלה ומחפלה ונסבות נקיה ומחפלה: (לה) עצרת היא, ערפי אהבס אללי, כמלך שמתן אל מיו לפעודה לך וכך ימים, כיון שהגיע זמן ישיך לפסוק בו דמירי בזה"כ

להסטר אתר, נני, נבקה מכס מכבו עמי עוד יום אחד, קשה עלי פרידמס: כל מלאכת עבודה, אשילו מלאכה שיה עבודה לכס, שלס לא תעשו יש הסרון סוס בדבר: לא תעשו, יכול אף חולו של מועד יהא אסור מלאכה עבודה, הלמוד למר, היא: (לה) עולה ומנחה. (מנחות מד) מנחת נסכים ו הקריבה עם הטולה: דבר

משימה ב: העתיקו בכתב ידכם את פירושו של רש"י לד"ה "עצרת היא".

עצרת אתכם אצלי כמלך שזימן את בניו לסעודה לכך וכך ימים, כיון שהגיע זמנן להיפטר אמר בני בבקשה מכם, עכבו עמי עוד יום אחד, קשה עלי פרידתכם.

פתחו את חומש ביקרא בפרק י"ג בפסוק מ"ה ומצאו את פירוש רש"י על הפסוק.
לפניכם הפסוק:

מה והצרוע אשר בו הנגע בגדיו יהיו פרמים וראשו יהיה פרוע ועל שפם יעטה וטמא | טמא יקרא:

העתיקו את פירושי רש"י לפסוק זה בכתב ידכם בתוך הטבלה הבאה:

פירוש רש"י לדיבור המתחיל	דיבור המתחיל
קרועים	פרומים
<u>מגודל שער</u>	<u>פרוע</u>
<u>כאבל</u>	<u>ועל שפם יעטה</u>
<u>שער השפתים גירנו"ן בלע"ז (שפם)</u>	<u>שפם</u>
<u>משמיע שהוא טמא ויפרשו ממנו:</u>	<u>וטמא טמא יקרא</u>

פסוק ג': אִישׁ אָמוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ וְאֵת שַׁבְּתוֹתַי תִּשְׁמְרוּ אֲנִי ה' אֱ-לֹהֵיכֶם :

1. חלקו את הפסוק לשלושה חלקים על פי תכני החלקים.

אִישׁ אָמוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ

וְאֵת שַׁבְּתוֹתַי תִּשְׁמְרוּ

אֲנִי ה' אֱ-לֹהֵיכֶם

2. סמנו בפירוש רש"י הבא את הדיבור המתחיל אליו רש"י מתייחס בפירוש.

רש"י: **וְאֵת שַׁבְּתוֹתַי תִּשְׁמְרוּ** - סמך שמירת שבת למורא אב, לומר: אע"פ שהזהרתך על מורא אב, אם אמר לך: חלל את השבת! - אל תשמע לו; וכן בשאר כל המצוות.

3. עיינו בפירוש רש"י השיבו על השאלות הבאות:

א. אבא אמר לבנו להדליק אש בשבת. האם במקרה כזה הבן צריך לשמוע בקול אביו? לא

ב. על פי פירוש רש"י, כיצד לומדים מפסוק ג' את התשובה שכתבת?

המצווה לשמור שבת מופיעה בסמוך למצוות מורא הורים. לומדים מכך שאם ההורים אומרים לילד לא לקיים את מצות שמירת השבת, אסור לשמוע להם.

1. רש"י: אני ה' א-להיכם - אתה ואביך חייבין בכבודי, לפיכך אל תשמע לו לבטל את דברי.

כיצד המילים **אֲנִי ה' אֱ-לֹהֵיכֶם** מסבירות את הסיבה לכך שבמקרה בו אבא אומר לבנו לבטל מצוה, הבן צריך לקיים את המצווה ולא לשמוע לאביו?

ההסבר: אני ה' אלוהיכם - גם של הבן וגם של האב. גם האב חייב בכבוד ה' ובקיום התורה. לכן, אם ההורים אומרים לבנם לבטל מצוה שה' ציווה, הבן צריך לא לשמוע להורים במקרה זה וכן לקיים את המצווה.

פסוקים ט' – י': מתנות עניים בשדה ובכרם

- (ט) וּבְקִצְרְכֶם אֶת קִצִּיר אֲרֻצְכֶם לֹא תִכְלֶה פֶּאֶת שְׂדֵךְ לְקַצֵּר וְלִקְט קִצִּירְךָ לֹא תִלְקֹט :
 (י) וּכְרֻמֶּךָ לֹא תַעֲזֹל וּפְרֹט כְּרֻמְךָ לֹא תִלְקֹט לְעֵנִי וְלַגֵּר תַּעֲזֹב אֹתָם אֲנִי ה' אֱ-לֹהֵיכֶם :

רש"י:

לא תכלה פאת שדך וגו' - שיניח פאה בתוך שדהו.
 ולקט קצירך - שבולים הנושרים בשעת קצירה, אחת או שתיים; אבל שלש אינן לקט.
 לא תעולל - לא תטול עוללות שבה, והם נפרות: איזו היא עוללת? כל שאין לה לא כתף ולא נטף.
 פרט כרמך - גרגירי ענבים הנושרים בשעת בצירה.

בשני הפסוקים הללו מופיעות ארבע מצוות המוטלות על בעל השדה או הכרם. השלימו את החסר בטבלה הבאה

מה שם המצווה?	צטטו את המילים בפסוק שמלמדות את המצווה	כיצד מקיימים את המצווה? היעזרו בפירוש רש"י
1. פאה	לֹא תִכְלֶה פֶּאֶת שְׂדֵךְ לְקַצֵּר	בשעת הקציר צריך להשאיר בשדה <u>קצה שלא קוצרים אותו</u> בכדי שהעניים יקצרו לעצמם.
2. לקט	<u>וְלִקְט קִצִּירְךָ לֹא תִלְקֹט</u>	בשעת הקציר אם נפלו לקוצר <u>שיבולת אחת או שתיים</u> , משאירים אותם עבור העניים.
3. עוללות	<u>וּכְרֻמֶּךָ לֹא תַעֲזֹל</u>	בשעת הבציר אסור לבצור אשכולות ש <u>אינו להן כתף ולא נטף (אינו להן צורה של אשכול רגיל)</u> משאירים אותם עבור העניים.
4. פרט	<u>וּפְרֹט כְּרֻמְךָ לֹא תִלְקֹט</u>	בשעת הבציר אם נפלו <u>גרגירי ענבים (אחד או שניים)</u> משאירים אותם עבור העניים.

לְעֵנִי וְלַגֵּר תַּעֲזֹב אֹתָם

פסוק ט"ו: לא תעשו עֵוָל בַּמִּשְׁפָּט לא תשא פְּנֵי דָל וְלֹא תִהְדָּר פְּנֵי גְדוֹל בְּצַדֵּק תִּשְׁפֹּט עַמִּיתְךָ:

חלקו את הפסוק לארבעה חלקים על פי תוכנו. הקיפו כל חלק בנפרד.

2. לפניכם פירוש רש"י לפסוק ט"ו.

עליכם לאתר בתוך פירוש רש"י את פירושו לד"ה **לא תשא פְּנֵי דָל וְלֹא תִהְדָּר פְּנֵי גְדוֹל**.

הדגישו בצבע את פירוש רש"י לד"ה: **לא תשא פְּנֵי דָל**

הדגישו בצבע את פירוש רש"י לד"ה: **וְלֹא תִהְדָּר פְּנֵי גְדוֹל**

רש"י:

לא תעשו עול במשפט – מלמד, שהדיין המקלל את הדין קרוי 'עוֹל', 'סנוי' ו'משוקץ', 'חרס' ו'תועבה' (ראה תו"כ קדושים פרשתא ב פרק ד, א); שהעוֹל קרוי 'תועבה', שנאמר "כי תועבת יי... כל עושה עול" (דב' כה, טז), והתועבה קרויה 'חרס' ו'שקץ', שנאמר "לא תביא תועבה אל ביתך" וגו' (דב' ז, כו).
לא תשא פני דל – שלא תאמר: עני הוא, והעשיר הזה חייב לפרנסו; אִזְכְּנוּ בדין ונמצא מתפרנס בנקיות.
ולא תהדר פני גדול – שלא תאמר: עשיר הוא זה, בן גדולים הוא זה, היאך אביישנו ואראה צבוסתו, עונש יש בדבר! לכך נאמר: לא תהדר פני גדול (ראה שם, ג). בצדק תשפט עמיתך – כמשמעו. דבר אחר (ראה שם, ז): הוי דן את חבירך לכף זכות.

3. העתיקו את המילים מהפסוק המתאימות לכל אחד מההסברים:

אל תוותר לעני במשפט **לא תשא פְּנֵי דָל**

אל תתן יותר כבוד לאדם מכובד במשפט **וְלֹא תִהְדָּר פְּנֵי גְדוֹל**

לא תשא פני דל - שלא תאמר: עני הוא, והעשיר הזה חייב לפרנסו;
אִזְכְּנוּ בדין ונמצא מתפרנס בנקיות.

ולא תהדר פני גדול - שלא תאמר: עשיר הוא זה, בן גדולים הוא זה,
היאך אביישנו ואראה בבוסתו, עונש יש בדבר!
לכך נאמר: לא תהדר פני גדול (ראה שם, ג).

4. עיינו ברש"י, ד"ה "לא תשא פני דל". מה יכול לגרום לשופט לרצות לזכות את העני?

רחמים של השופט על העני בגלל מצבו הכלכלי. השופט עלול לומר לעצמו שאם הוא יזכה את העני בדין, יהיה לעני כסף להתקיים ממנו.

5. עיינו ברש"י, ד"ה "ולא תהדר פני גדול". מה יכול לגרום לשופט לרצות לזכות את האדם החשוב?

השופט עלול לרצות לא לפגוע בכבודו של האדם החשוב. אם לא יזכה אותו, זה יבייש אותו.

פסוק י"ד: לא תקלל חרש ולפני עור לא תתן מכשול ויראת מא-להיך אני ה':

רש"י: ולפני עור לא תתן מכשול - לפני הסומא (=עיוור) בדבר ,
לא תתן לו עצה שאינה הוגנת לו ;

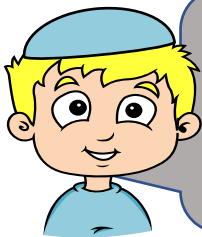
1. רש"י מלמד אותנו שלעיוור יש עוד משמעות בנוסף למשמעות הפשוטה של אדם שאינו רואה.

☒ כתבו בלשונכם על איזה סוג עיוור מדבר רש"י.

עיוור בתחום מסויים, אדם שלא מתמצא בנושא מסויים

☒ איזה "מכשול" עלולים לתת לעיוור מהסוג הזה?

עלולים לתת לו עצה שאינה טובה עבורו.

רש"י כבר שאל את השאלה הזאת לפניך, יש לו תשובה לא רק לגבי הפסוק הזה, אלא הסבר שמתאים לכל מקום בו יש סיומת "יראת מאלוקיך".
בוא נעיין בפירוש רש"י!

אני לא מבין! בשביל מה מצמידים לאיסור הכשלת עיוור את המילים "יראת מאלוקיך"?
איך הן קשורות לכאן?

רש"י: ויראת מא-להיך - לפי שהדבר הזה אינו מסור לבריות, לידע אם דעתו של זה לרעה או לטובה, ויכול להישמט ולומר: לטובה נתכוונתי, לפיכך נאמר בו: ויראת מא-להיך - המכיר מחשבותיך. וכן כל דבר המסור ללבו של אדם העושהו ואין שאר הבריות מכירים בו, נאמר בו ויראת מא-היך.

יוסי נתן עצה לשמעון, יוסי יודע שהעצה היא לרעת שמעון.
הוא יכול לומר לכולם: "ממש התכוונתי שזה יהיה לטובתו"

הקנתו!!! כתב במקרה כזה "יראת מאלוקיך" כיון
שה' יודע מה הכוונות של האדם

עיינו בהמשך פרק י"ט ומצאו:

1. א. באיזה פסוק נוסף מופיעה סיומת "יראת מאלוקיך"? ל"ב

ב. העתיקו את הפסוק. מפני שיבה תקום והדרת פני זקן ויראת מא-להיך אני ה':

ג. השלימו את המילים החסרות בפירוש רש"י שלפניכם: **והדרת פני זקן** - איזהו הידור? לא ישב במקומו ולא **ידבר במקומו** ולא **יסתור את דבריו**. יכול יעצים ענינו כמי שלא ראהו? לכך נאמר: **יראת מאלוקיך** - שהרי דבר זה **מסור לליבו של עושהו**, שאין מכיר בו אלא **הוא**; וכל דבר המסור ללב נאמר בו **יראת מאלוקיך**

2. השלימו את המשפט: התורה מוסיפה למקרה כזה את המילים "יראת מאלוקיך" כיון שאדם עלול לעבור על המצוה, אך לומר **שלא שם לב שהזקן שם**, המילים "יראת מאלוקיך" מזכירות לו **שה' יודע את כוונתו ושייזהר לא לחטוא**.

עיינו בפסוקים כ"ג – כ"ה:

איזה איסור מופיע לגבי אכילת פירות? ערלה
באילו שנים מזמן הנטיעה חל איסור זה? ראשונה, שניה ושלישית.
בשנה הרביעית לפירות יש קדושה והם נקראים נטע רבעי
החל מאיזו שנה מותר לאכול את הפירות באופן רגיל? חמישית

רש"י:

להוסיף לכם תבואתו - המצווה הזאת שתשמרו, תהיה להוסיף לכם תבואתו - שבשכרה אני מברך לכם את פירות הנטיעה. היה רבי עקיבא אומר: דברה תורה כנגד יצר הרע; שלא יאמר אדם: הרי ארבע שנים אני מצטער בו חנם! לכך נאמר: להוסיף לכם תבואתו.

מה היצר הרע אומר על איסור ערלה ונטע רבעי? ארבע שנים אני לא יכול להרוויח מהפירות!
מהי תשובת התורה לדברי היצר הרע לדברי רבי עקיבא? התורה מוסיפה הבטחה שאם ישמרו את המצוות האלה של ערלה ונטע רבעי, ה' ייתן ברכה לפירות.